

Kontrakcja

Autor: Halina Karaś

{smoothgallery image=M897.jpg&title=Leksykon&caption=Brak ściągnięcia w formach niektórych czasowników. Opracowała I. Stąpor na podstawie: Dejna 36. }Kontrakcja (łac. contractio ‘ściągnięcie’), inaczej ściągnięcie, to spłynięcie dwu samogłosek przedzielonych jotą (j), która w tej pozycji zanikała. Kontrakcja zachodziła już w okresie prasłowiańskim i staropolskim w różnych częściach mowy. Różnice między dialektami ludowymi a językiem ogólnym dotyczą jedynie niektórych czasowników (typu grać, umieć, stać, kontynuujących dawną psł. koniugację -je-//-jo-). Kontrakcja nie objęła Polski północnej (Wielkopolska, Mazowsze) w formach wyrazów bojać się, bojał się itd., oraz stojąc, stojał itd. Formy nieściągnięte czasowników typu graję, grajesz, graje, grajemy, grajecie; znaję, znajesz, znaje, znaje,y, znajecie zachowały się na mniejszym obszarze; w części Wielkopolski (forma znaję sięga nawet na środkowo-północny Śląsk), na Krajnie, w Borach Tucholskich oraz wyspowo także w okolicach Olecka, Brodnicy, Białegostoku, a rozumieją w pasie od Ostródy po Suwałki. Reszta dialektów (centrum i południe Polski) ma zgodne ze stanem ogólnopolskim formy ściągnięte.